

Täysistunto

Keskiviikko 26.9.2018 klo 14.02—17.20

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi reservipoliisista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi Hallituksen esitys HE 137/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelulle varataan 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 3. asiaan.

Keskustelu

14.04 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys laiksi reservipoliisijärjestelmästä, ja tällä lailla säädettäisiin reservipoliisityöstä ja samalla kumottaisiin nykyinen sääntely koskien täydennyspoliisijärjestelmää. Lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat siis poikkeusolojen ja puolustustilan lisäksi normaaliolojen häiriötilanteet. Tämä on se pääasiallinen määritelmällinen ero nykyiseen täydennyspoliisijärjestelmään verrattuna. Reservipoliisihenkilöstön käyttöönotosta päätäisi siis aina valtioneuvosto, ja laissa säädettäisiin erikseen tehtävistä, toimivaltuuksista, velvollisuuksista ja oikeudesta käyttää voimakeinoja erikseen normaaliolojen häiriötilanteissa sekä erikseen poikkeustilan ja puolustustilan aikana. [Hälinää] Myös reservipoliisiin kelpuutettavien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin laissa, ja kun siis kuuluisi tähän reserviin, nimitettäisiin virkasuhteeseen vain valtioneuvoston käyttöönottoa koskevan kulloisenkin päätöksen [Hälinää — Puhemies koputtaa] jälkeen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Anteeksi, ministeri. Pyydän keskusteluja käytäväksi käytävällä, jotta kuulemme ministerin esittelyn.

Miksi olemme tänään täällä viemässä lähetekeskusteluun lakia reservipoliisista? Syy on se, että meillä aidosti on realistisia tilanteita, jotka eivät kuulu poikkeustilan tai puolustustilan piiriin mutta joissa nopeasti täytyy pystyä järjestystä valvomaan käsillä ja tekijöillä, joita meillä ei tällä hetkellä poliisilla reservinä ole. Selkein esimerkki liittyy siihen, että kun meillä kolme vuotta sitten Tornion järjestelykeskusta perustettiin nopean turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen vuoksi, mikä sinänsä onnistui erittäin hyvin, niin silloin jo sinänsä meidän virka-apujärjestelmä ja poliisin toimintakyky olivat määrän osalta mel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

ko koetuksella. Jos olisi tarvittu vielä isompaa operaatiota, kenties useammassa kohtaa valtakuntaa samaan aikaan, virka-apujärjestelyt Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien kanssa olisivat helposti tulleet kohtaamaan rajansa volyymissa, ja juuri tämäntyyppisessä tilanteessa reservipoliisi olisi se keino, jolla nopeasti voidaan normaaliolojen poikkeustilanteissa kutsua virkaehtoiseen palvelukseen henkilöitä, jotka auttavat sitten poliisia selviytymään tammöisessä tilanteessa tehtävistään.

Vaikutuksena käytännössä tässä siis on se, että muodostetaan 1 000 hengen reservi hakumenettelyllä ja koulutukseen perustuen. Normaaliolojen häiriötilanteissa ei ole ampu-aseiden käyttövaltuuksia reservipoliisilla. Se varataan ainoastaan poikkeustilan ja puolustustilan varalle. Tällä esityksellä ei olisi vaikutuksia varsinaisen poliisin nykyisiin vastuisiin tai toimivaltaan eikä virka-apujärjestelyihin eri viranomaisten kesken. Kustannusten osalta perustamisesta arvioidaan aiheutuvan noin 2,1 miljoonan euron kertaluontoinen kustannus, ja tämän jälkeen juokseva vuosittainen kustannus olisi noin 250 000 euroa.

Mitä tehtäviä reservipoliisilla sitten olisi? Käytännössä häiriötilanteissa reservipoliisit voisivat tehdä poliisin toimintaa tukevia tehtäviä, kuten yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä kokouksissa, yleisötilaisuuksissa sekä liikenteenohjausta, myös alueiden vartiointia, kiinni otettujen kuljetuksia ja heidän vartiointiaan. Kyse on siis ennen kaikkea poliisia tukevista tehtävistä, ei suinkaan virkapoliisin tai heidän kanssaan kilpailevan reservin toimivaltuuksien laajentamisesta. Poikkeusoloissa ja puolustustilassa tilanne on toisentyypinen, ja siellä myöhemmin tehtävien toimeenpanopäätösten mukaisesti sitten reservipoliisit voisivat toimeenpanna kaikkia poliisin tehtäviä tarvittaessa.

Kelpoisuus koskisi lähtökohtaisesti yli 35-vuotiaita henkilöitä, joilla on tehtäviin sopivaa kokemusta. Voisi kuvitella, että moni hakija on esimerkiksi sotilaspoliisikoulutuksen saanut, vartijakokemusta omaava henkilö, mutta voi olla myös hyvin toisentyypistäkin kokemusta. Osaan reserviä on hyödyllistä löytää myös esimerkiksi tietotekniikan tai viestinnän alan kokemusta. Hakijoista tehdään turvallisuusselvitykset, ja ne, jotka valitaan reserviin, ovat velvoitettuja käymään läpi tätä varten järjestettävän koulutuksen.

Arvoisa puhemies! Lähdemme siitä, että tämä on tärkeä osa varautumista yhä moninaisempiin turvallisuuden välitiloihin, joissa edelleen normaalitilojen puitteissa voi syntyä yllättäviä, nopeita, nopeasti skaalautuvia tilanteita ja on tärkeää, että myös poliisilla on reservi, jolla voidaan sen toimintaa nopeastikin laajentaa, jos tarve sen vaatii.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ilmeisesti on tarvetta debattiin. Avaan debattikeskustelun. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola.

14.09 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tervehdin ihan suurella ilolla tätä esitystä reservipoliisijärjestelmästä. Kuitenkin samassa yhteydessä esitän kysymyksen. Minulla on pitkään ollut huoli siitä, että Suomessa ei ole pohjoismaiseen tasoon nähden ihan oikeita poliiseja tarpeeksi — ei pohjoismaiseen tasoon nähden eikä eurooppalaiseen tasoon nähden — ja koko tämän 2010-luvun ovat poliisien määrä ja resurssit heikentyneet. Nyt ihan viimeisinä vuosina ollaan saatu loivennettua sitä heikkenemistä. Tuhat poliisia maksaisi suunnilleen 60 miljoonaa vuositasolla. Budjettikirjaa kun katsoo, niin se on hyvin pieni luku. Nyt tiedän kuitenkin tietysti sen, että poliiseja ei ole missään varastossa meillä, vaan täystyöllisyys on. Ei ole siis reservissä heitä. Mutta po-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

liisikoulutukseen toivoisin myöskin lisäpanostuksia ja resursseja, jotta päästäisiin edes sille pohjoismaiselle tasolle.

14.10 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on epäilemättä järkevä ja tärkeä esitys, mutta tietysti peruslähtökohdan täytyy olla se, että kaikissa oloissa tulee varmistaa riittävä ns. oikeiden poliisien määrä. Hallintovaliokuntahan sisäisen turvallisuuden mietinnössään lähti siitä, että meidän pitää tavoitella jatkossa sitä 7 850 poliisin määrää.

Mutta kun nyt ajatellaan sitten tätä reservipoliisin käyttöä ja verrataan sitä siihen, millä tavalla täydennyspoliisijärjestelmää pystyttiin käyttämään, niin tässä esityksessä nyt lähdetään siitä, että reservipoliisin käytöstä tekee päätöksen valtioneuvosto. Minä haluan kysyä sitä, onko se kuitenkin liian raskas päätöksenteko-orgaani ja nimenomaan tämän käytettävyyden näkökulmasta.

14.12 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täydennyspoliisi on ollut järjestelmä, joka on ollut vuosikymmenet olemassa, ja sitä ei ole juuri käytetty. Sen takia tietysti hyvä kysymys on, miksi tehdään toisella nimellä, hieman erilaisilla toimivaltuuksilla oleva uudenlainen järjestelmä, kun meillä on erityisesti ihan näihin arkisiin, jokapäiväisiin ja vakituksissa työsuhteissa oleviin poliiseihin.

Ainakin kaksi kysymystä ministerille. Ymmärsin niin, että tässä ei tarvittaisi näiltä tähän työhön tulevalta välttämättä poliisin koulutusta, niin kuin aikaisemmin kuvittelin, että jos on jotenkin kyse semmoisista eläköityneistä poliiseista, mutta nyt ei tarvittaisi, ja sitten toinen kysymys on se, että tässä toiminnassa olisi kuitenkin aseenkäyttömahdollisuus joillakin edellytyksillä myöskin näille poliiseille, jotka eivät ole edes poliiseja. Nämä kuulosovattavat kyllä aika merkittävilta muutoksilta nykyiseen käytäntöön, kun meillä on aika tiukkaa ja toivottavasti myöskin pysyy aika tiukkana tämä aseitten käyttö.

14.13 Veera Ruoho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2015 turva-
paikkakriisi on hyvänä esimerkkinä siitä, minkälainen on normaaliolojen häiriötilanne versus sitten poikkeustilanne, eli se raja voi olla häilyvä ja hämärtyvä. Sen takia näen kyllä hyvin tarpeellisenä tämän, että valtioneuvosto on se, joka päättää sitten kuitenkin siitä reserviläispoliisin käyttöönotosta.

Kaiken kaikkiaan myöskin kiitän ministeri Mykkästä esittelystä, ja siinä varmasti tuli taklattia niitä epävarmuuksia, mitä ihmisillä on ollut tätä reserviläispoliisitoimintaa kohtaan. Tarpeellinen esitys.

14.14 Kari Kulmala sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydennyspoliisijärjestelmä oli meillä jo aikaisemmin olemassa. Toivottavasti reservipoliisijärjestelmästä ei tule samanlaista kuin täydennyspoliisijärjestelmä, jota ei sitten loppujen lopuksi koskaan tarvittu.

Itse hieman kritisaisin tätä 16 tunnin koulutusta, mikä ei minun mielestäni riitä yhtään mihinkään. Jos ajatellaan poliisikoulutuksen saanutta henkilöä, niin esimerkiksi käsirautojen käyttämiseenkin on jo pelkästään yhden päivän koulutus Poliisiammattikorkeakoulussa ja teleskooppipatukan käyttämiseen kahden vuorokauden. Siitä tulee jo huomattavasti enemmän kuin 16 tuntia. Ja sitten jos tähän laitettaisiin vielä etälamautin, saati sitten käsi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

aseen käyttö, niin koulutusta tarvitaan huomattavasti enemmän. Ministeri, onko tähän tulossa lisäkoulutusta vai ajatletteko todellakin, että 16 tunnilla pärjätään?

14.15 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Eerola sivusi samaa asiaa, joka on mietityttänyt minuakin, että käytetäänkö nytten veronmaksajien rahoja, valtiosektorin resursseja väärin. Jos on tarkoitus toimia poliisien tukena, niin kai sen poliisinkin pitäisi olla ensin paikan päällä, niin että joku uusi organisaatio sitä voi tukea. Esimerkiksi Utsjoella ja Enontekiöllä ei ole paikallista poliisia ensinkään ja matka partiolla kestää noille alueille kyllä aivan riittävän kauan. Eli kysymys kuuluu niin, että jos ei ole poliisia, niin kuinka siellä voi toimia sitten reservipoliisikaan.

Toinen asia, mikä tässä hallituksen esityksessä mietityttää, on se, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin isot mahdollisuudet muuttaa reservipoliisin toiminnan luonnetta, välineistöä, koulutusta, kelpoisuusvaatimuksia, palvelukseen kutsumista ja sitoutumisen ehtoja ja muita menettelytapoja. Voisitteko valaista, mihin tämä vahva asetuksen valtuutus perustuu?

14.16 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä esitys on kannattava, sillä yli 20 vuoden historiasta huolimatta täydennyspoliiseja ei ole käytetty, ja se on ollut tietenkin myös näiden henkilöiden kannalta turhauttavaa.

Täällä on monessa puheenvuorossa nostettu esiin se huoli, että tämän reservipoliisijärjestelmän kohdalla on vaara, että sitten varsinaisen poliisitoiminnan kehittämistä ikään kuin laiminlyötäisiin, että sitä pidettäisiin syynä poliisitoimintaan kohdistuville säästötoimille tai sille, että poliisimäärää ei kehitetä tarpeen mukaan, ja toivon, että ministeri nyt kertoo erityisesti, millä tavalla varmistetaan se, ettei tätä järjestelmää käytetä tähän.

Pidän itse hyvänä, että juuri valtioneuvosto päättää reservipoliisin käyttöönotosta, niin ettei kynnys ole ikään kuin liian matala ottaa näitä reservipoliiseja käyttöön.

14.17 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on hyvää keskustelua käyty, ja omalta osaltani myöskin tuon pari huolenaihetta tästä esityksestä.

Ensinnäkin, voimassa oleva asevelvollisuuslakihan sanoo nimenomaan, että varusmiehistä muodostettuja virka-apuosastoja ja reserviläisiä voidaan käyttää vain tavanomaisissa virka-aputehtävissä tietyin turvallisuusrajoittein. Nyt kun on myöskin viitattu paljon siihen Tornion tilanteeseen 2015, niin jokainen meistä ymmärtää, että jos se olisi eskaloitunut huomattavasti laajemmaksi, niin olisiko meidän normaaleihin virka-aputehtäviin sijoittuneet varusmiehet olleet siihen käytettävissä, pitkäaikaiseen virka-apuun.

Siitä huolimatta minä kuitenkin haluan kysyä ministeriltä sitä, että onko yhteistyön lisäämisen mahdollisuus Puolustusvoimien kanssa nyt riittävän syvällisesti selvitetty. Kun mietitään sitä, että meillä on jatkossa koko ajan myöskin valmiusjoukoissa reserviläisiä, äärimmäisen kovan koulutuksen saaneita henkilöitä, sitoutuneena lähtemään valmiusjoukoihin, niin eivätkö myös he olisi voineet olla jatkossa tämän virka-apupyynnön piirissä? [Puhemies koputtaa] Ja toiseksi myöskin tämä reservipoliiseille oleva koulutus, jota myöskin edustaja Kulmala [Puhemies: Aika!] kyseenalaisti: hieman olen huolissani siitä.

14.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on ennen muuta fakta, mutta myös tunne, ja tämä tunne on monessa tilanteessa järk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

kynyt. Tässä keskustelussa on esille tullut vuoden 2015 tapahtumat, kun esimerkiksi itärajalta tuli paljon pakolaisia yli rajan, ja siihen tämä järjestelmä on erinomaisen hyvä. Tässä hyvällä tavalla minun mielestäni tuodaan esille se, että normaalioloissa se on enempi tällaista järjestyksen valvomista, liikenteenohjausta, vartiointia, ehkä kuljetusta ja tämän tyyppistä ja sitten kun tilanne menee vakavammaksi, niin mahdollisuudet myös hieman järeämpiin toimiin lisääntyvät. Tämä antaa myös meidän osaavalle ja hyvälle reserviläisjoukolle, missä on esimerkiksi paljon sotilaspoliiseja, mielekästä toimintaa ja mahdollisuuden jatkokoulututtautua. Kysyisinkin teiltä, arvoisa ministeri: onko tämä 35 vuotta nyt kiiveen hakattu, vai onko mahdollista, että hyvät, entiset sotilaspoliisit esimerkiksi voisivat olla tässä mukana jo nuorempinakin?

14.19 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani haluaisin myös kiinnittää huomiota tähän yleiseen tarpeeseen poliisien määrän suhteen ja niihin voimavaroihin. Näistä poliisien resursseistahan keskustelimme juuri viikko takaperin budjettiviikolla, ja siinä yhteydessä myös huolta tuotiin muun muassa siitä, että samaan aikaan kun hallitus täällä tekee alkoholilainsäädännön uudistusta tai esimerkiksi taksijärjestelmien uudistusta, lisätään tarvetta varsinaiselle poliisimäärälle ja siksikään nämä määrät ja resurssit tällä hetkellä eivät ole riittävät.

Se, mistä haluan omalta osaltani sanoa, että hyvä, on se asia, mistä puhuimme lähiöpoliisin suhteen, eli nimenomaan siinä hengessä, että tuttu ja turvallinen lähiöreinikainen siellä omalla asuinalueella voi tuoda sinne tietynlaista yhteisöllisyyttä ja muutakin hyvää. Eli se on mielestäni tervetullutta.

Mutta toivoisin, että kun valiokunta kaiken kaikkiaan tätäkin esitystä käsittelee, se katsoo tämän kokonaisuuden huolellisesti itse tämän esityksen kautta mutta myös [Puhemies: Aika!] sitten ehkä laajemmin tätä poliisien tilannetta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Savola, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

14.20 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan on pari kysymystä tähän liittyen:

Ensimmäinen liittyy varaamisrekisteriin, eli kuinka nämä henkilöt, jotka nyt muodostavat reservin poliisin, ja henkilöt, jotka ovat sodan ajan sijoitettuja, tullaan koordinoimaan keskenään, niin että tehtävät ovat selkeät, missä tehtävässä kunkin kuuluu olla, ja että viranomaisilla ei ole sitten sama henkilö varattuna kahteen eri tehtävään?

Toinen kysymys liittyy siihen, että kun näitä reservin poliiseja koulutetaan, voisiko maanpuolustusjärjestöillä olla tässä roolia. Täällä viitattiin jo ampuma-aseen käyttöön. Siellä olisi hyvin paljon osaamista hyödynnettävissä siihen turvalliseen ampuma-aseen käyttöön, siihen koulutukseen, sekä myöskin tietysti paikallistuntemukseen ja muuhun turvallisuuskoulutukseen, mitä voitaisiin sen kautta tarjota. Voisiko maanpuolustusjärjestöjen osaamista hyödyntää myös reservipoliisin koulutuksessa jatkossa?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Mykkänen, vastauspuheenvuoro 3 minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

14.21 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä huomioista salista jo tässä vaiheessa.

Ensinnäkin täällä edustajat Eerola, Räsänen ja Korhonen ainakin kiinnittivät huomiota tähän poliisin resurssipuoleen, ja haluan vielä toistaa sen vahvasti, että vaikka meillä olisi 8 000 poliisia tai vaikka 9 000 poliisia Suomessa palkkalistoilla, niin silti tämä esitys olisi samoista syistä tarpeellinen kuin nytkin. Tällä ei kilpailla poliisien palkkamäärärahojen nostamistarpeen kanssa. Ei millään tavalla.

Mitä tulee Korhosen kysymykseen tästä valtioneuvoston päätöksenteosta, niin kun tässä on kyseessä virkaan ottaminen, ja tietyin järjestyksenpitovaltuuksin kuitenkin myös normaaliolojen häiriötilanteessa, niin silloin katsottu, että se valtioneuvoston taso tarvitaan, jotta voidaan päätös tehdä, ja sehän kuitenkin voidaan nopeasti tarvittaessa tehdä, jos tilanne sellaiseksi aidosti arvioidaan.

Edustaja Paatero kiinnitti huomiota aseenkäyttöön, ja se onkin tässä ollut jatkovalmistelussa keskeinen kysymys, että päätimme rajata ampuma-aseenkäyttömahdollisuuden kaikissa tapauksissa vain poikkeustilaan ja puolustustilaan. Eli normaaliolojen häiriötilanteessa valtioneuvosto ei voi aseistaa reservipoliiseja. Se on tässä nyt poissuljettu verrattuna luonnostilanteeseen.

Edustaja Kulmala viittasi koulutukseen, ja toki 16 tuntia on lyhyt aika. Täydennyskoulutusta on tarkoitus tälle reserville jatkuvasti järjestää. Tässä edustaja Savola viittasi myös maanpuolustusjärjestöjen rooliin, ja tämä on minusta kannatettava ajatus, että tässä valmistelun toimeenpanossa tarkastellaan tätäkin puolta. Tarkoitushan on, että asetuksella tarkemmin säädetään tästä koulutuksesta sitten seuraavassa vaiheessa.

Edustaja Heinonen viittasi tähän 35 vuoden rajaan ja Savola vastaavasti varaamisrekisteriin, ja tässä, että 35 vuotta täyttäneet ovat se aines, joka tähän hakisi, on toki vähän sekin ajatus, että paljolti myös Puolustusvoimien tarpeet on laskettu, ja jotta ei tule päällekkäisyyksiä, niin tähän reserviin nimenomaan haettaisiin sitten siinä vaiheessa kun ei ole kriisiajan sijoitus pääosin sentyyppinen. Toki tässä voidaan tapauskohtaisesti sitten liikkua, mutta juuri tämä on ollut se perusrakenne, että poikkeusoloissa ei oltaisi ainakaan liiallisesti päällekkäisten henkilöiden varassa tässä toiminnassa.

Toki aina toimitaan poliisin ohjauksessa, kuten tässä laissa todetaankin, ja asetuksenantovaltuuksia tässä on melko runsaasti — edustaja Mustajärvi niihin viittasi — juuri sen takia, että tässä on haluttu toisaalta lailla säätää selvästi tehtävistä ja toisaalta katsoa, että myös koulutus säädetään asetuksella, ja asetuksella voidaan tarvittaessa, kun tilanteet muuttuvat, näitä tarkempia sääntöjä tarkentaa, jotta pystytään reagoimaan näihin muuttuviin tilanteisiin.

Utsjoelle ja Enontekiöön on onneksi budjettiriihen tuloksena tulossa poliiseja lisää, jolloin sielläkin riittää poliiseja ohjaamaan tarvittaessa reservipoliiseja. Eli aina toimitaan poliisin ohjauksessa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt sitten menemme puhujalistaan.

14.25 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tuossa debatissa totesin, niin turvallisuus on varmasti ennen muuta fakta mutta se on myös hyvin vahvasti tunne ja aika monen suomalaisen kohdalla tämä tunne on viime vuosina järkkynyt erilaisista syistä, ja siinä mielessä minun mielestäni tämä esitys, jossa tähän asti käyttämättömät täydennys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

poliisit tai se järjestelmä korvataan reservipoliisijärjestelmällä, on enemmän kuin tervetullut.

Ja niin kuin ministeri Mykkänen tuossa vastauspuheenvuorossaan esille toi, niin aina-kaan itselleni, kun esitykseen ja sen taustamateriaaliin tutustuin, ei syntynyt sellainen kuva, että tällä millään tavalla oltaisiin korvaamassa esimerkiksi sitä, että meillä tarvittaisiin oikeita poliisimiehiä tai poliisinaisia lisää, niin kuin tarvitaan, vaan tämä on nimenomaan poikkeustilanteisiin luotu järjestelmä, mitä ei korvaisi sekään, että meillä olisi 9 000 tai 10 000 poliisimiestä tai poliisinaista, vaan järjestelmä sellaiseen tilanteeseen, missä nimenomaan tarvitaan poikkeuksellisen paljon ja ehkä nopeastikin isompia joukkoja. Tässä on hyvä hyödyntää meidän osaavaa reserviämme, entisiä sotilaspoliisejamme.

Sain myös vastauksen tuohon, mikä itseäni jäi mietityttämään: tämä 35 vuoden tietynlainen alaikäraja. Siihen löytyi ministeriltä hyvä, perusteltu vastaus, että siihen asti miehet ja naiset ovat pääasiassa Puolustusvoimien reservin tehtävissä ja sitten tulisivat sitä kautta tänne mutta poikkeustilanteissa voitaisiin toimia toisellakin tavalla esimerkiksi naistenkin kohdalla.

Turvallisuustilanne on muuttunut merkittävästi, ja tässä esityksessä esille nousevat nimenomaan sellaiset tilanteet, kuten esimerkiksi laajan maahanmuuton tilanne, jolloin poliisin voimavaroja täytyisi vahvistaa tai kun esimerkiksi terrorismin uhka-arviota on nostettu väliaikaisesti sellaiselle tasolle, että poliisin voimavarat ovat koetuksella. Ja ne ovat koetuksella, vaikka meillä olisi 1 000 tai 2 000 poliisia enempi kuin tällä hetkellä, mitä tietysti pitää tavoitella, tuon varsinaistenkin poliisien määrän korottamista.

Reservipoliisit eivät toimisi itsenäisesti vaan ammattipoliisin apuna ja välittömässä ohjauksessa. Se on varmasti tärkeää, että näin toimitaan, ja siihen tämä koko järjestelmä tähtääkin eli nimenomaan siihen, että tuodaan avuksi rinnalle toimimaan väkeä lisää. Laissa säädetään reservipoliisihenkilöstön tehtävistä, myös toimivaltuuksista, velvollisuuksista ja toisaalta myös oikeudesta käyttää voimakeinoja normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeustilan ja puolustustilan aikana. Tässä käydään hyvällä tavalla läpi ne erilaiset tilanteet eli normaaliolojen häiriötilanne, missä reservipoliisit tekisivät vain poliisin toimintaa tukevia toimenpiteitä, kuten yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä esimerkiksi yleisissä kokouksissa tai yleisötilaisuuksissa ja liikenteenohjausta ja myös eristettyjen alueiden vartiointia ja mahdollisesti kiinniottojen kuljetuksia ja muuta vartiointia, mutta sitten, kun tilanne menisi eteenpäin poikkeusoloissa ja puolustustilassa, nämä reservipoliisit voisivat tehdä kaikkia poliisin tehtäviä, ja varmasti se on tilanne, missä silloin oltaisiin jo hyvin erilaisessa ja vakavassa tilanteessa. Reservipoliisin aseenkanto-oikeus rajoittuisi siis vain poikkeusoloihin ja puolustustilaan, ei siis näihin normaaliolojen häiriötilanteisiin.

Tähän on lopulta nyt esitetty otettavaksi mukaan 1 000 henkilöä — muistaisin, että josain vaiheessa 2 000:kin puhuttiin. Tämä on hyvä lisä, hyvä joukko. Toivotaan, että heidät pystytään kouluttamaan, niin kuin tuossa edustaja Savola esille toi, esimerkiksi MPK:ta hyödyntäen. Uskon, että siinä hyötyisi itse asiassa kumpikin puolikas, tämä reservipoliisijärjestelmä kuin Puolustusvoimien reserviläistoiminta, kun näitä koulutuksia voitaisiin yhdistää. Ja uskoisin, että varmaan voisi olla hyvinkin todennäköistä, että tilanteet olisivat sellaisia, että niissä olisi näitä molempia tai kumpaankin joukkoon kuuluvia henkilöitä mahdollisesti silloin toimimassa, kun tätä järjestelmää tarvittaisiin.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä järjestelmä saadaan käyttöön. Uskon, että tämä osaltaan vahvistaa myös sitä tavallisen suomalaisen arjen turvallisuudentunnetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

14.30 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Sisäministeri otsikoi omassa tiedotteessaan, että reservipoliisi olisi poliisin apuna yllättävissä, poikkeuksellisissa ja tilapäisissä tilanteissa. Tämä kevytpoliisin mahdollinen käyttö muuttuneessa turvallisuustilanteessa ja poliisin toimintakyvyn vahvistamiseksi kuulostaa vähintäänkin oudolta, kun Lapissa kaikissa kunnissa, esimerkiksi Utsjoella ja Enontekiöllä, ei ole paikallista poliisia lainkaan ja poliisipartioitten aika menee ajellessa sinne ja tänne laajassa maakunnassa. Se, mihin pitäisi saada varmuus, on, että jokaisessa kunnassa on ainakin se yksi partio paikan päällä. Ja se, jos ei ole, on turvallisuusuhka, jos mikä.

Täydennyspoliisikokeilu ei antanut kovin hyvää kuvaa toiminnan perusteista, ja nyt tämän uuden esityksen suhteen pitäisi olla erityisen huolellinen ja varovainen. Pelkkä poliisin reservin luominen ei ole peruste, jos ei kyetä osoittamaan todellista tarvetta. Vai kulkeeko logiikka niin, että jos täydennyspoliisille ei ollut tehtäviä, niin nyt niitä luodaan reservipoliisille?

Suomessa poliisin ammatin arvostus viimeaikaisista ikävistä tapahtumista huolimatta on hyvin korkealla, ja aivan aiheesta. Se perustuu siihen, että turvallisuudesta vastaavilla viranomaisilla on selkeät oikeudet ja velvollisuudet sekä tarkkaan rajatut tehtävät, ja niin tulee olla jatkossakin.

Poliisin, Tullin ja Rajan yhteistyö on toiminut hyvin, eikä senkään yhteistyön kehittämisen raja ole tullut vielä vastaan. Sen lisäksi jo nyt voidaan häiriötilanteen aikana käyttää esimerkiksi asevelvollisuuttaan suorittavia henkilöitä, Puolustusvoimien henkilöstöstä puhumattakaan, tukemaan poliisin toimintaa. Onhan Suomen valtion alueella nähty norjalaisia poliiseja konepistoolit esillä pysäyttämässä ja tarkastamassa rehellisiä Suomen kansalaisia. Koulutusvaatimus reservipoliisille on vaatimaton ottaen huomioon esimerkiksi poliisikoulutuksen vaatimukset tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Tätäkin hallituksen esitystä leimaa löysien käsitteitten käyttö, joilla sitten perustellaan kaikki mahdollinen, esimerkiksi normaaliolojen häiriötilanne. Voisiko esimerkiksi yleislakko ja/tai työsulku täyttää seuraamuksineen normaaliolojen häiriötilanteen tunnusmerkit?

Tässä esityksessä perustellaan uhkakuvia ihan samoin sanoin kuin siviili- ja sotilastiedustelulakiesityksessä. Kuinka reservipoliisia käytettäisiin esimerkiksi kyberuhkien ja informaatiovaikuttamisen tilanteissa? Normaaliolojen häiriötilanteissa reservipoliisilla olisi riisuttunakin laajat oikeudet käyttää voimankäyttövälineitä. Etälamauttimella ja kaasusumuttimellako tällaisia uusia uhkia vastaan käydään? Perusteettomia uhkakuvia on lietsottu viime aikoina aivan riittävästi.

Hallituksen esitystä on perusteltu myös niin, että reservipoliisien tarkoituksena on vapauttaa ammattipoliiseja poliisin ydintehtäviin. Pitääkö tästä vetää johtopäätös, että poliiseja ei riitä normaaliolojen aikanaakaan häiriötilanteessa hoitamaan sitä perustehtäväänsä? Minun mielestäni voi mennä vieläkin pidemmälle ja tunnustaa, etteivät poliisin resurssit ja miehitys riitä aina turvaamaan edes kansalaisten arjen turvallisuutta ainakaan maan reunalueilla ja harvaan asutuilla alueilla. Poliisin ydintoimintojen ja poliisipalveluitten saatavuuden turvaaminen tulee aina ennen tällaisten väkisin väännettyjen reservipoliisimallien resurssioimista. Nämäkin pelimerkit olisi voinut kohdentaa poliisien perustoimintaan.

14.34 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen lukenut tämän lakiesityksen hyvin ylimalkaisesti, myönnän sen suoraan, mutta lukiessani mietin asiaa hiukan laa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

jemmasta näkökulmasta. Meillä on nimittäin tapahtumassa mielenkiintoinen muutos yhteiskunnassa ja työelämässä, josta ei ole mielestäni tarpeeksi avoimesti puhuttu.

Arvostan itse ammattitaitoa, koska minun mielestäni se on useimmiten toiminnan laadun tae ja se luo kansalaisille turvallisuutta, jos ja kun voidaan olla varmoja, että kussakin työssä on osaavia ja ammattitaitoisia ihmisiä. Siksi olenkin hämmästynyt yleistyvistä toimintatavasta tai ajattelumallista, jossa ammattilaisia voisi korvata melkein kenellä tahansa: Takseja voi nykyisin ajaa kuka tahansa. Vanhustyössä turvapuhelinkäyntejä voivat hoitaa lyhyen vartijakoulutuksen saaneet henkilöt. Valvirahan on suhtautunut kielteisesti tähän toimintaan, mutta näin tänä päivänä tapahtuu — vartijat tekevät vanhustyössä turvapuhelinkäyntejä. Myös ammatillisessa koulutuksessa opettajia on irtisanottu ja palkattu tilalle ohjaajia. Ja nyt siis tämän lakiesityksen mukaan poliisienkin tehtäviä ajatellaan voitavan siirtää lyhyen kurssin käyneille reservipoliiseille.

Olemmeko tehneet tietoisesti yhteiskunnassamme päätöksen toimia näin? Turvallisuus on tärkeä asia, ja poliisit ovat merkittävä toimija tässä turvallisuustyössä. Poliisin tehtävät kuuluvat asianmukaisesti koulutetuille ja virkavastuulla toimiville poliisiviranomaisille. Reservipoliisijärjestelmä ei myöskään tuo helpotusta poliisin resurssipaineisiin, ja toisaalta onhan meidän huomioitava myöskin se, että näiden reservipoliisien kouluttaminen ja varustaminen vaatii kyllä ihan omia resursseja.

Arvoisa puhemies! Kun nyt asia siirtyy valiokuntaan pohdittavaksi, niin toivon valio- kunnassa huolellisesti paneuduttavan kolmeen kysymykseen: Ensinnäkin, onko tämän järjestelmän luomiselle todellinen tarve? Toiseksi, jos on, niin onko tämä koulutus riittävä, mikä tähän on ajateltu? Tämä kurssimuotoinen koulutus vaikutti kovin lyhyeltä. Ja kolmanneksi, onko tehtävien rajausta tehty riittävän tarkasti? — Kiitos.

14.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on todellakin kannatettava, ja täydennyspoliisijärjestelmään verrattuna tässä mielestäni on se myönteinen asia, että nyt myös huomioidaan mahdolliset normaaliolojen häiriötilanteet, jotka puuttuivat täydennyspoliisien käytön mahdollisuuksista.

Mutta kyllä edelleenkin kannan sitä samaa huolta, joka on noussut täällä useassa puheenvuorossa esiin, millä tavalla tämän järjestelmän luominen vaikuttaa niihin resursseihin, joita varsinaiselle poliisille suunnataan. En aivan vielä vakuuttunut näistä ministerin kommentteista, koska tosiasiahan on se, että meillä poliisimäärä joka tapauksessa on tällä hetkellä riittämättömällä tasolla, ja jos ajatellaan niitä normaaliolojen häiriötilanteita, niin toivon, että kovin lievissä tilanteissa ei tulisi tarvetta turvautua sitten reservipoliisiin, vaan meillä olisi omat poliisivoimat, jotka kykenisivät sellaiset tilanteet hoitamaan.

Sitten toisaalta jos muistetaan vuoden 2015 suurta turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymistä, niin kyllähän on tosiasia, että poliisi joutui silloin, kuten muutkin viranomaisemme, todella tiukille. Tämä on mielestäni yksi esimerkki sellaisesta tilanteesta, jossa ehkä tuo raja olisi jo ylittynyt. Joka tapauksessa on hyvä, että valtioneuvosto sitten aikanaan sen harkinnan tekee.

14.39 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen ajatus siitä, että poliiseja ei ole tarpeellinen määrä Suomessa, on varmasti oikea, ja varmasti edustaja Räsänen enti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

senä sisäministerinä sen arvion on oikein tehnyt, ja olemme varmasti siitä yhtä mieltä täällä, uskon, että koko sali.

Turvallisuustoimintaympäristön muutos on yleisesti todettu tosiasia. Kansainvälinen turvallisuustilanne on heikentynyt, ja sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapinnat ovat yhdessä. Tällä hallituksen esityksellä reserviläispoliisista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi osaltaan vastataan niihin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden uhkiin, joita turvallisuusympäristön muutos aiheuttaa häiriötilanteista, normaalioloista aina poikkeustilanteisiin.

On todettava heti alkuun, ettei tämä reserviläispoliisi todellakaan korvaa poliisia eikä muuten myöskään sitä poliisipulaa. On tärkeää, että kriisitilanteissa tai sen uhan alla häiriötilanteissa poliisi voi keskittyä ydintehtäviinsä, kun taas reserviläispoliisi on siinä sitten samanaikaisesti tukena tilanteen hallintaan saattamisessa ja sen ylläpitämisessä.

Meillä Suomessa on paljon ihmisiä, joita tämä reserviläispoliisitoiminta kiinnostaa, ja ihmiset aina kyselevät, olisiko heillä sitten kenties mahdollisuutta toimia tämmöisissä tehtävissä. Suoritettu asevelvollisuus ja sen puitteissa saatu koulutus on hyvä pohja. Muistetaan kuitenkin, että Puolustusvoimilla on oma sisäinen tarve liittyen esimerkiksi sotilaspoliisikoulutukseen.

Mutta erilaisissa poikkeustilanteissa ja häiriötilanteissa meillä on varmasti käyttöä laajastikin eri ammattialueen osaajille. Kyber-uhka-ajassa ajatellaan it-osaajia. Muistutan mielelläni siitäkin, että nykyään kun ihmisen elinajanodote on ottanut isoja harppauksia, ihmiset elävät pidempään, ja mikä tärkeintä, pysyvät toimintakykyisinä yhä iäkkäämpinä. Tämä näkyy siten, että meillä on tälläkin hetkellä terveitä, hyväkuntoisia eläkeläispoliiseja, raja- ja tullimiehiä, joilla pää leikkaa kuin partaveitsi ja taustalla on valtavan tärkeä ammattilaisen työkokemus, samoin esimerkiksi vartijat, järjestyksenvalvojat ynnä muut.

Arvoisa puhemies! Huolta on aiheuttanut reservipoliisin rahoitus. Tähän lyhyesti totean sen, mikä täällä on tullut esille, että keskeistä on se, että se rahoitus, mikä tarvitaan siihen jatkokoulutukseen, ei syö poliisin omia toimintamenoja.

Arvoisa puhemies! Minä kannatan tätä hallituksen esitystä. Toivon, että nämä tietyt huolet, mitä täällä on tullut, otetaan vielä huomioon.

Edustaja Mustajärvelle toteaisin sen, että näen erittäin kaukaa haetulta ajatukset siitä, että reserviläispoliisia käytettäisiin lakkojen hillitsemiseen tai mitä sieltä tulikaan. — Kiitos.

14.43 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tarve reservipoliisille on todellinen tällä hetkellä, koska tämä salillinen ihmisiä täällä ei ole saanut oikeiden poliisien resursseja kuntoon, eivätkä mitkään edellisetkään salit aikaisempien vuosien aikana — vaikka puheet ovat mukavia, teot eivät puhu puolestaan.

Joka tapauksessa Suomelle ja sen lähialueille turvallisuusympäristön muutos tekee turvallisuustilanteesta vaikeasti ennakoitavaa. Suomessa on uusia uhkia. Poliisin on tietenkin varauduttava riittävästi. Sisäiseen turvallisuuteen kohdistuu uusia epävarmuustekijöitä, ja yhteiskunnan yleinen kriisinkestokyky joutuu mahdollisesti uudentalaiselle koetukselle. Kansainvälinen terrorismi, kyberuhat, laajamittainen laitton maahantulo ovat suurimpia muutoksia turvallisuusympäristössä.

Reservipoliisijärjestelmä olisi osa poliisin varautumista. On hyvä, että myös poliisilla olisi käyttökelpoinen reservi yllättäviä yhteiskunnallisia tilanteita varten. Vaikka reservi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

poliisijärjestelmää tarvittaisiin ennen kaikkea poikkeusoloissa, järjestelmää olisi mahdollista hyödyntää myös normaaliolojen häiriötilanteissa. Tässä on kuitenkin oltava tarkkana. Ei voi olla niin, että niin sanottujen oikeiden poliisien määrä pidetään jatkossakin Euroopan ja maailman mittakaavassa naurettavan alhaisena sillä verukkeella, että on olemassa reservipoliisijärjestelmä.

Häiriötilanne ja poikkeusolojen tilanteet on syytä määritellä tarkasti mutta joustavasti. Ehdotuksessa on mielestäni hyvä täsmennys, että reservipoliisijärjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön normaaliolojen häiriötilanteissa, jotka sitovat poliisin omat resurssit tilapäisesti. Esimerkkinä voidaan mainita täällä jo aikaisemminkin mainittu turvapaikanhakijoiden ja turvapaikkashoppailijoiden laajamittainen maahanvyöry vuosina 2015—2016 ja siihen liittyvät poliisin tehtävät, mitkä edellyttivät poliisia löytämään ja palkkaamaan lisäresursseja sekä hyödyntämään virka-apua. Tuolloin tapahtunut laajamittainen maahanvyöry työllistää poliisia edelleen. Reservipoliisihenkilöstö voitaisiin käyttää esimerkiksi laajamittaisten ja hallitsemattomien rajatilanteiden yhteydessä, joissa poliisin omat henkilöresurssit eivät ole riittävät.

Esityksen ehkä hieman kyseenalainen kohta on se, että siellä mainitaan seuraava: ”Poikkeusoloissa ja puolustustilassa reservipoliisit voisivat myös käyttää kaikkia poliisin toimivaltuuksia ja voimakeinoja.” Se kuulostaa aika oudolta. Täällä on aikaisemmin mainittu koulutuksen lyhyys, mikä oli siis joitakin tunteja — pari, kolme työpäivää käytännössä. Mielestäni tulisi kuitenkin tehdä selväksi, että poliisi on keskeisin toimivaltainen viranomainen, jonka tehtävänä on ylläpitää sisäistä turvallisuutta, ja siksi poliiseja olisikin koulutettava ja palkattava huomattavasti nykyistä enemmän. Yhteiskunnan tärkein perustehtävä on turvata kansalaistensa turvallisuus ilman turvallisuuden alennusmyyntiä.

On kuitenkin hyvä, että esityksessä todetaan, että normaaliolojen häiriötilanteessa reservipoliisit suorittaisivat sellaisia tehtäviä, jotka eivät edellytä syvälle perusoikeuksiin puuttuvia toimivaltuuksia tai voimakeinojen käyttöä. Normaaliolojen häiriötilanteissa reservipoliisit toimisivat ensisijaisesti sellaisissa tehtävissä, että he voisivat vapauttaa poliisimiehiä poliisin ydintehtäviin. Yleisesti ottaen reservipoliisin tehtävät olisivat vaara- ja onnettomuustilanteiden eristäminen, muu vartiointi, laajoilla alueilla tapahtuva järjestyksenpito, evakuointiin liittyvä liikenteenohjaus sekä muut tukitehtävät. Reservipoliisit voisivat käyttää toimivaltuuksiaan hyvin rajoitetusti tehtäviensä hoitoon ja heidän pitäisi toimia poliisin ohjauksessa ja apuna. Näin ollen reservipoliisit eivät voisi itsenäisesti käyttää poliisin toimivaltuuksia, mikä on mielestäni hyvä täsmennys. Reservipoliisit saisivat peruskoulutuksen tehtävää varten, jonka jälkeen toimintakykyä ylläpidettäisiin säännönmukaisilla vuosittaisilla koulutustilaisuuksilla sekä kohdennetuilla koulutuksilla ja harjoituksilla. Kouluttautumisvelvollisuutta ohjaisi reservipoliisina toimivan tausta ja muu kokemus. Esimerkiksi sotilaspoliisikoulutuksen saaneen henkilön kouluttautumisessa voitaisiin ottaa huomioon saatu voimakeinojen käytön koulutus ja toisaalta poliisikoulutuksen saaneiden ei tarvitsisi suorittaa reservipoliisin peruskoulusta, tietenkään.

On varsin järkevä ajatus, että saadulla koulutusta olisi vaikutusta siihen, mihin tehtävään kukin yksittäinen reservipoliisi voitaisiin asettaa ja mitä toimivaltuuksia hänelle voitaisiin antaa. Oikeus käyttää voimakeinoja edellyttäisi, että henkilö olisi saanut niihin vastaavan koulutuksen, aivan kuten poliisimiehetkin.

Arvoisa puhemies! Turvallinen, korruptoitumaton ja avoin yhteiskunta on tärkeä edellytys hyvinvoinnillemme. Siksi kannatan kaikkia esityksiä, mitkä tukevat yhteiskunnan sisäistä ja ulkoista turvallisuutta. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

14.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Olen poliisiasian neuvottelukunnan varajäsen ja saan hyvin tarkkaa tietoa poliisin tilanteesta — kiitos sille elimelle, joka hyvin pitää meitä koko ajan informoituna.

Tästä on helppo sanoa, että me kaikki suunnillemme, voisi näin olettaa, tiedämme, että meillä on poliisien määrässä merkittävä vaje tällä hetkellä. Myös sisäministeri on tästä tietoinen.

Puhemies! Kannatan kyllä tätä esitystä, tälle on monenlaista erilaista käyttötarvetta, ja on hyvä, että tämä esitys on täällä ja että vielä sitten valiokunnassa sen käyttötarkoitukset ja muut koulutusmuodot tarkentuvat. Näin toivon.

Poliisien määrää tulisi siis lisätä. Tämä esitys ei tätä tarvetta poista. Se on myös tullut täällä monessa puheenvuorossa esille. Poliisin työ on vaativaa ja monipuolista, johon on myös tehtävän vaatima koulutus. Tämä esitys vastaa lähinnä äkillisesti syntyneeseen häiriötarpeeseen tai johonkin muuhun palvelutarpeeseen, jossa tällainen kevytpoliisivirka olisi mahdollinen. Mutta yhdyn tähän huoleen, joka täällä on jo monessa puheenvuorossa todettu, että on se riski, että tällä järjestelmällä ikään kuin aletaan korvata sitä todellista henkilöstötarvetta, joka poliisissa tällä hetkellä on.

Olin hiljattain Espoon pääpoliisiasemalla ja siellä kuulusteluosastolla, ja osastolla oli käsittämätön miehitys: yksi henkilö, yksi varahenkilö ja yksi opiskelija. Ja kun yksi lähti syömään, niin sitten kaksi oli ihmeissään ja suurimmassa osassa asioita he joutuivat sanomaan, että joudutte odottamaan sitä henkilöä, joka juuri nyt on syömässä. Kun sitten lopulta monen, monen tunnin päästä pääsin omaa asiaani hoitamaan, kysyin tältä poliisilta, miksi tämä tilanne on tällainen Espoon kokoisessa kaupungissa. Hän katsoi minua ja sanoi: teidän pitäisi kysyä sitä sieltä Arkadianmäeltä. Sanoin hänelle, että teillä on nyt mahdollisuus purkaa huolenne, sillä tulen sieltä Arkadianmäeltä. Hän purki sitten tätä todellisuutta, että kuinka paljon heiltä on leikattu määrärahoja viime vuosien aikana, mikä on tarkoittanut suoraan henkilöstömäärän vähennystä. Kyllä tämän huolen pitäisi meillä kansanedustajilla nyt olla yhteinen siitä, että jollakin aikajaksolla ottaisimme sen päämäärän, että poliisien määrä on sellainen, että he pystyvät oman tehtävänsä hyvin hoitamaan, eikä ole mielekasta sekään, että pienen asian hoitamiseksi jollakin poliisilaitoksella kansalainen joutuu neljä tuntia odottamaan eikä ole edes varma, että saa sinä päivänä asiansa hoidettua.

Tähän meidän pitäisi nyt yhdessä puuttua — samalla, kun totean, puhemies, että tämä esitys ei ole huono esitys. Mutta tämä huoli, että tämä vie nyt huomion siitä todellisesta tarpeesta, on aiheellinen ja suuri. — Kiitoksia. [Pertti Salolainen: Laukkanen puhui asiaa!]

14.52 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuus on tässä viimeiset viikot ja kuukaudet, jos katsoo tämänkin päivän esityslistaa, ollut aika suuressa keskustelun tarpeessa. Siihen tarvitaan erilaisia välineitä. Turvallisuuden lisäämiseksi tarvitaan niitä välineitä, joista täällä puhuttiin viime viikolla, eli ratkaisuja henkilöstövajaukseen esimerkiksi kuntapuolelle niin, että ihmiset saavat palveluja, tai toisaalta siihen, että ihmiset eivät tipu erilaisiin loukkuihin, on se sitten työttömyyden, sairauden tai jonkun muun asian vuoksi. Siinä kohtaa kun taloudelliselta ja palveluiden puolelta ihmisen olo on turvallinen, siten että tuntee kuuluvansa tähän yhteiskuntaan, turvallisuudentunne on kaikkein paras. Sitten tarvitaan aina tämä niin sanottu kova puoli, eli poliisit, rajavallat ja puolustusvoimat ja muut.

Tähän esitykseen liittyen minulla on monta kriittistä kohtaa. Aloitan siitä, että täällä ministeri äsken totesi, että tämä ei ole pois poliisien muulta osuudelta, että siitäkin huolimatta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

ta, että meillä on poliiseja riittävästi, tätä tarvitaan. Haluaisin kuulla, ja kysyn tämän kyllä valiokunnassa, miten poliisit suhtautuvat siihen, että yli 2 miljoonaa euroa sijoitetaan nyt tähän järjestelmään ja sen jälkeen joka vuosi vähintään 250 000. [Antero Laukkanen: Hyvä kysymys!] Elikkä mitä tällä summalla pystyttäisiin saamaan sinne virkaatekevien, pysyvissä työsuhteissa olevien poliisien toimintaan? Se on ensimmäinen kysymys.

Toinen liittyy siihen, kun täällä on viitattu Tornion tilanteeseen tai Nokian vesikriisiin tai muuhun. Meillä on hyvä järjestelmä ollut tähän mennessä, ja sinne on nyt itse asiassa lisätty voimavaroja tai mahdollisuutta käyttää niin rajavallvonnan kuin puolustusvoimien ihmisiä ja jopa ihan varusmiehiä erilaisissa tilanteissa, joihinkin tarvitaan niin sanotusti miestä tai naistyövoimaa sinne paikan päälle, ja kaikki ovat silloin toimimassa virkasuhteisten alaisina.

Tässä lisäkritiikkiä on esitetty, minä ja muut, siitä — asia tässä jäi edelleen epäselväksi — että tähän taustalle ei tarvita muuta kuin kiinnostus toimia poliisina, halu toimia poliisin tehtävissä, elikkä ei vaadita aikaisempaa koulutusta, ei vartijan koulutusta, ei sotilaspoliisin koulutusta, ei poliisin koulutusta, ja sitten tämä koulutuksen määrä, 16 tuntia, suhteessa tähän. Vaikka senkin jälkeen tietenkin toimitaan ammattipoliisien alaisuudessa, niin kuulostaa hieman epämääräiseltä tai jopa haastavalta päästää 16 tunnin koulutuksella semmoiset ihmiset, joilla on vain kova kiinnostus, halua toimia poliisina.

Sitten vielä tässä oli se kysymys, että näihin liittyy myöskin aseenkäyttömahdollisuus. Aseenkäyttömahdollisuus ei ole sidottu edes siihen aiempaan koulutukseen. Ministeri äsken vastasi, että siihen pitää olla valtioneuvoston päätös siinä kohtaa, kun tilanne on niin kriittinen, mutta ajatelkaa tilannetta, että meille ilmoittautuu tähän vapaaehtoisjärjestelmään 16 tunnin koulutuksella ihminen, jolla itsellään on aseenkantolupa, ja sitten hän saa toimia niin kuin poliisina pyssyn kanssa. Kärjistän, tämä on ääriesimerkki, mutta sen tämä laki mahdollistaa. Enkä ole aivan varma, haluanko olla todellakaan kannattamassa tällaista lakia tähän Suomenmaahan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.57.

Keskustelua jatkettiin kello 17.07.

Puhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 2. asiakohdan käsittelyä. Keskustelu siis jatkuu.

17.08 **Maria Tolppanen sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy — valitettavasti ministeri ei ole nyt paikalla — antaa hallitukselle kiitosta siitä, että hallitus myöntää tällä esityksellä sen, että Suomessa on aikamoinen poliisipula tällä hetkellä. Se, että tuohon eteen pannaan sana ”reservi”, ei tee lisää oikeita poliiseja tähän maahan, vaikka niitä tarvittaisiin. Sen sijaan sana ”reservi” antaa ymmärtää, että kyse on oikeista poliiseista, jotka eivät ole työelämässä, jotka voidaan reservistä ottaa silloin, kun tarvitaan, käyttöön.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

16 tunnin koulutuksella poliisiksi on poliisin ammattia ja koulutusta halventavalta kuulostava, kalskahtava merkitys. Poliisin ammatti on kuitenkin sellainen, missä täytyy olla hieman psykologista silmää, sosiaalipsykologisia ominaisuuksia, täytyy olla voimaa ja täytyy olla harkintaa. Henkilökohtaisesti pohdin sitä, miten näiden reservipoliisien, jos niitä nyt sitten tulee, psykososiaalinen soveltuminen tällaiseen työhön mitataan ja katsotaan. Siellä joka tapauksessa ollaan tekemisissä ihmisten kanssa ja valitettavasti varmaan joudutaan joskus käyttämään voimakeinojakin, ja kuinka pitkälle siinä sitten mennään, niin se on asia, jota on varmasti pohdittava.

On myöskin muistettava se, että reservipoliisikaan ei ole ilmainen poliisi. Tämän ylläpito maksaa, ja tässä tulee ilman muuta mieleen se, eikö silläkin rahalla voitaisi kehittää korttelipoliisitoimintaa. Meillä esimerkiksi Pohjanmaan poliisien neuvottelukunta, jonka jäsen olen, on ottanut kantaa nimenomaan sen takia, että korttelipoliiseja pitäisi saada eri puolille. Meillä on ollut jonkin verran Pohjanmaalla sellaista, että on kotiintuloaikoja laitettu nuorille, mutta korttelipoliisi on kuitenkin semmoinen, joka niin kuin rauhoittaisi sitä tilannetta. Nyt on tätä reservipoliisia puolusteltu muun muassa näillä maahanmuuttokysymyksillä ja -asioilla. Henkilökohtaisesti kyllä katson, että jos on korttelipoliisi, niin se rauhoittaisi kyllä erilaisia asuma-alueita ja se auttaisi osaltaan myös kotoutumaan ja hyväksymään niitä sääntöjä, niitä yhteisiä pelisääntöjä, joita meillä Suomenmaassa on. On ilman muuta selvä asia, että kun ihmiset tulevat muualta, toisenlaisista kulttuureista, niin he eivät varmastikaan tiedä kaikkea eivätkä tunne meidän sääntöjämme, mutta ne voisivat tulla siinä paremmin tutuksi, ja samalla ehkäisisimme sellaisia toimia, mitä esimerkiksi naapurimaassa Ruotsissa on viime aikoina ollut.

17.10 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tausta ja tarvehan tälle esitykselle kumpuaa siitä, että mikäli sattuu jotain ennakoimatonta, johon nykyisillä poliisiresursseilla ei pystyittäisi vastaamaan, tai jos niitä tarvittaisiin jossain muualla, niin olisi hyvä, jos Suomessa olisi käytössä tällainen pooli, jota voitaisiin sitten tiukan paikan tullen myös apuun hälyttää. No, meillähän Suomessa nyt yli 20 vuotta on ollut käytössä jo tämä täydennyspoliisijärjestelmä, mutta sitä valitettavasti missään tilanteessa ei ole käytetty, ja siinä mielessä onkin varmaan ihan oikeutettua, että se tuntuu vähän ihmeelliseltä, että meillä toimiva järjestelmä on ja luodaan jotain uutta. Mutta, arvoisa puhemies, asia ei varmaan ole aivan näin yksinkertainen, vaan on ihan perusteltuja tarpeita tällaiselle järjestelmälle, mutta on toivottavaa, että nyt sitten kun hallintovaliokunta alkaa tämän yksityiskohtiin paneutumaan, jokainen yksityiskohta huolella kammataan läpi ja katsotaan todella se, että vastaa-ko nyt esitetty malli siihen tarpeeseen, joka meillä sitten sisäisen turvallisuuden osalta on.

Sisäisen turvallisuuden kokonaisuuden osalta — kun poliisi on kuitenkin sitä kovaa ydintä — on tietenkin valitettavaa, että Suomessa tilanne on se, että kun verrataan muihin Pohjoismaihin, meillä poliiseja on paljon vähemmän, ja senhän takia viime viikollakin budjetin lähetekeskustelun yhteydessä oikeastaan jokaiselta eduskuntaryhmältä kumpusi se huoli, että tarvittaisiin vähän pitkäjänteisempää suunnittelua ja päätöksentekoa siihen, että pystyisimme poliisimäärässäkkin kipuamaan lähelle muita Pohjoismaita.

Arvoisa puhemies! Tämä reservipoliisijärjestelmään nyt ei poliisin nykyresursseja auta, ja jonkun verran totta kai tämänkin järjestelmän ylläpitoon pitää sitten rahaa laittaa, ja täytyy varmaan sekin punninta katsoa, että ei nyt ainakaan sitten se resurssi, jota tämä uusi järjestelmä tarvitsee, ole pois perinteiseltä poliisityöltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

Arvoisa puhemies! Täällä keskustelussahan on moni nostanut myös huoleksi sen, että millä tavalla sitten niin velvollisuudet kuin oikeudet on tässä tapauksessa henkilöiden osalta määritelty ja onko sitten jokaisella henkilöllä kuitenkin tehtävien vaatima koulutus ja tuoko tämä esitetty koulutustuntimäärä — muistaakseni alle 20 tuntia — varmuuden siitä, että jokainen osaa myös sitten käyttää sitä omaa valtaansa. Näiden yksityiskohtien osalta on hyvä, että hallintovaliokunta ne nyt tiukalla kammalla käy läpi.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, voi todeta, että varmasti perusteltuja tarpeita tällaiselle järjestelmälle on mutta täytyy huolehtia siitä, että se ei nyt ole ainakaan perinteisestä poliisityöstä pois ja se oikeasti vastaa sitten siihen ongelmaan, joka meillä tämän asian osalta on.

17.13 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys reservipoliisien tarpeesta ja järjestelmän kehittämisestä on toki tarpeellinen ja tulee tarpeeseen. Suomalainen poliisijärjestelmä sinällensä, tämä normaali poliisi, on minun mielestäni hyvä järjestelmä, mutta poliisien kokonaismäärä on monessa tilanteessa ja tilastoihin nähden, esimerkiksi Pohjoismaihin verrattuna, meillä kovin alhainen. Siksi oli mielenkiintoista kuunnella tänään ministeri Mykkäsen arvio siitä, että vaikka poliisien määrä olisi 9 000 Suomessa, niin silti tämä reserviläispoliisijärjestelmä olisi tarpeellinen, koska nämä tehtävät, mitä on ajateltu näille, eivät tietenkään voi olla samoja tehtäviä samoilla valtuuksilla kuin poliisilla, koska siinä myös jo koulutukselliset eroavaisuudet ovat niin suuret. Tämä reserviläispoliisien tarve tähtää siis eri tehtäviin.

Itse näen myös niin, että kun Suomessa on vahvoja reserviläisjärjestöjä ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöjä ja tämmöisiä, niin voisiko myös sieltä löytyä mahdollisia henkilöitä, jotka olisivat kiinnostuneet tällaisesta tehtävästä. Heillä olisi ainakin jo pitkälle monta asiaa koulutuksellisesti valmiina järjestetty. Tämä olisi aika tärkeä sektori varmistaa, löytyisikö sieltä sopivia henkilöitä.

Henkilökohtaisesti näen niin, että suomalaisten poliisien lukumäärä, mikä tällä hetkellä on noin 7 200 henkilöä, pitäisi nostaa tulevien vuosien aikana sille pohjoismaiselle keskimääräiselle tasolle, ja se voisi olla, mitä sisäministeri Mykkänenkin täällä sanoi, vaikka aikaa myöten noin 9 000 poliisia. Silloin varmaan Suomessa poliisien lukumäärä olisi kokonaisuudessa riittävä ja yleinen turvallisuustaso siitä merkittävästi paranisi.

17.15 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi reservipoliisista. Vihreät ovat jättäneet jo tähän lakiluonnokseen aikoinaan kriittisen lausunnon.

Hallitus esittää siis reservipoliiseja, jotka toimisivat poliisin reservinä poikkeusoloissa, ja heille riittäisi hyvinkin lyhyt koulutus. On huomionarvoista, että meillä on pula poliiseista tälläkin hetkellä ja tällaisia reservipoliiseja ei tule käyttää täydentämään poliisiviranomaisten tarvetta. Mikäli tähän järjestelmään kuitenkin päädytään, tulee ammattipoliisien toimintaresurssit varmistaa ja reservipoliisien koulutuksessa painottaa voimakeinojen tarkoituksenmukaista käyttöä sekä perus- ja ihmisoikeuksien osaamista.

Hyvää tässä on se, että kun lausuntokierroksella annoimme kriittistä palautetta ja muutkin antoivat kriittistä palautetta muun muassa ampuma-aseen kannon osalta, niin tässä hallituksen esityksessä on siitä luovuttu. Voimankäyttövälineitä reservipoliiseille tulisi ilman ampuma-asettakin. Lisäksi toimivaltuuksien käyttöä täsmennettiin ja tehtiin tarkkarajai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2018 vp

semmäksi. Reservipoliisit voivat kuitenkin olla aseistettuja poikkeusoloissa ja puolustustilassa, mikäli tehtävä sitä edellyttäisi.

Huomioitavaa on, että esityksessä reservipoliisille myönnetään huomattavan laajat toimivaltuudet suhteessa esitettyyn koulutuksen keston. Perustuslakikin rajoittaa julkisten hallintotehtävien antamista muille kuin viranomaisille. Herää perusteltuja epäilyjä siitä, riittäisikö näin tiivis koulutusjakso takaamaan riittävät tiedot ja taidot edes virkavastuullisten poliisien tukena toimimiseen asianmukaisesti. Poliisi käyttää työssään merkittävää julkista valtaa, joka virkatehtävien hoidon yhteydessä sisältää oikeuden toimia ihmisten perusoikeuksia rajoittavasti.

Esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksiin tulee kiinnittää tarkempaa huomiota. Olisi myös huolehdittava, että kansalaiset olisivat tietoisia reservipoliisin toimenkuvasta ja toimivallasta. Tämä on myös oikeusturvan kannalta tärkeää.

17.18 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Näin tiedustelulakien ajankohtaisena aikana on tietysti hyvä puhua myös reservipoliiseista ja pohtia esitetyn järjestelmän kestävyyttä.

Mutta minä olisin oikeastaan ministeriltä halunnut kysyä sitä, että jos ja kun me pohdimme näitä uusia tapoja tehdä uudentyyppejä resursseja, niin meidän pitäisi pystyä sitten myös pohtimaan sitä tosiasiaa, mitä tuolla nettimaailmassa, verkossa, todella tapahtuu. Viittaan nyt esimerkiksi siihen, että jos katsoo tämän päivän päihde- ja huumeongelmaa, niin kyllä meillä minun mielestäni se suurin tarve tällä hetkellä on sille, että meidän poliisi, meidän Tulli, meidän viranomaiset menevät sinne verkkoon, missä sitä rikollista toimintaa tehdään, ja siellä meillä on aliresursointia. Tätä olen ministeri Mykkäseltä ihan kirjallisesti kysynyt tai pyytänyt kirjeitse, voisiko hän harkita sentyylistä uuden pilottimallin testaamista esimerkiksi meillä Lahdessa Päijät-Hämeessä, missä huume- ja päihdeongelma on selvästi esillä ja se on olemassa. Olisin tavallaan halunnut sitä täällä ministeriltä tänäänkin henkilökohtaisesti kysyä, miten hän näkee tämän kokonaisuuden.

Ymmärrämme täysin, että resurssit ovat pieniä, mutta kuitenkin kun puhutaan sisäasiainministeriön rahoista ja ylipäätään poliisin resursseista, niin sielläkin on ennaltaehkäisevä merkitys monella toimenpiteellä, mitä voidaan tehdä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.